

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Корпоративна соціальна відповідальність в бізнесі»

Спеціальність	073 «Менеджмент»
Освітня програма	Бізнес-адміністрування
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Статус навчальної дисципліни	вибіркова
Код навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми	ВК 6
Семестр вивчення	7-й семестр
Кількість кредитів ЄКТС / годин	5 / 150
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції - 32 год. Практичні, семінарські заняття - 32 год. Самостійна робота - 86 год.
Вид індивідуального завдання	Практичні завдання, доповідь, презентація
Форма підсумкового контролю	залік
Кафедра (назва, № кабінету, контактний телефон, e-mail)	Кафедра Менеджменту і адміністрування
Викладач /і:	
Контактна інформація викладача/ів:	
Дні занять	Згідно з розкладом
Консультації	Очні консультації: згідно з графіком Дистанційні: електронна пошта, групи у Вайбері, Телеграмі

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна зорієнтована на ознайомлення майбутніх фахівців із загальними закономірностями взаємодії бізнесу та суспільства, з використанням принципів КСВ в управлінні організаціями, розвиток моральної свідомості та соціально-відповідальної поведінки.

Мета навчальної дисципліни:

формування у фахівців базових знань з теорії та практики корпоративної соціальної відповідальності і набуття ними відповідних професійних компетенцій, що забезпечують формування соціально-відповідальної поведінки

Мета орієнтована на формування у студентів таких компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК17. Уміння використовувати законодавчі та інші нормативні акти державного і регіонального рівнів

Програмні результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми)

ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та між культурності.

ПРН 19. Проявляти ініціативу і підприємливість в різних напрямках професійної діяльності, брати відповідальність за результати.

Очікувані результати навчання

Визначати концептуальні основи розвитку КСВ;

Розуміти місце КСВ в системі управління організацією;

Визначати особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку;

Використовувати принципи чесної конкуренції, етичної поведінки компаній щодо партнерів та соціально-відповідального маркетингу;

Використовувати екологічні аспекти КСВ, стандарти екологічного менеджменту (ISO 14001, 14000);

Визначати зміст, структуру і вимоги міжнародних стандартів звітності, особливості соціальної звітності в Україні.

Ідентифікувати, аналізувати і ранжувати очікування зацікавлених сторін організації з позицій концепції КСВ;

Спираючись на стандарти МОП, Європейського Союзу і національного законодавства забезпечувати дотримання принципів Глобального договору у сфері праці;

Узагальнювати матеріали аналізу для формування пропозицій щодо удосконалення програм КСВ;

Застосовувати основні принципи прийняття етичних управлінських рішень;

Збирати й оцінювати інформацію з КСВ для прийняття рішень і формування пропозицій щодо програм розвитку організації;

Розробляти етичні кодекси організацій, фахівців різних професій;

Аналізувати соціальну звітність організації та готувати необхідну інформацію для її формування;

Розробляти за допомогою сучасного методичного інструментарію систему моніторингу ефективності діяльності організації у сфері КСВ та оцінювати результативність програм КСВ.

Зміст навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1

Тема 1. Концептуальні основи розвитку корпоративної соціальної відповідальності.

Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Суть та значення корпоративної соціальної відповідальності. Внутрішнє і зовнішнє середовище КСВ. Концепція менеджменту зацікавлених сторін. Організаційне багатство і „стосункові” активи. Матриця зацікавлених сторін КСВ. Переваги корпоративної соціальної відповідальності. Моделі корпоративної соціальної відповідальності (американська, європейська, японська тощо). Міжнародні ініціативи, як чинник формування і розвитку КСВ (Глобальний договір ООН). Вітчизняний досвід становлення КСВ.

Тема 2. Корпоративна соціальна відповідальність в системі управління організацією.

КСВ як складова стратегії управління та чинник підвищення конкурентоспроможності організації. Моделі аналізу зацікавлених сторін. Впровадження КСВ у практики і процедури компанії. Можливі загрози та шляхи мінімізації ризиків КСВ. Організація діяльності з КСВ. Етичні кодекси. Структурні підрозділи та Комітети компаній у сфері КСВ. Статус, основні функції, кваліфікація, типові обов'язки, професійні стандарти менеджера з КСВ в компаніях.

Тема 3. Формування відносин з працівниками на засадах корпоративної соціальної відповідальності.

Права людини і трудові практики як предмет КСВ. Міжнародні стандарти прав людини (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенція про права дитини). Стандарти МОП і принципи Глобального Договору у сфері праці. Гідна праця як предмет КСВ. Європейські стандарти у сфері праці. Особливості європейської моделі внутрішньої КСВ. Законодавство України у сфері праці як основа КСВ у відносинах з працівниками. Соціальний діалог і КСВ. Кращі трудові практики та показники внутрішньої КСВ: вітчизняний і зарубіжний досвід. Питання професійної етики.

Тема 4. Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі.

Формування складової корпоративної соціальної відповідальності у відносинах із споживачами. Міжнародні ініціативи та законодавство України у сфері захисту прав споживачів. Якість продукції (стандарт ISO 9000). Соціально відповідальний маркетинг. Принципи добросовісної конкуренції. Етична поведінка компаній щодо контрагентів по бізнесу. Відповідальне управління ланцюгом постачання. Відповідальне ставлення до інвесторів та дотримання принципів корпоративного управління.

Тема 5. Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальними громадами.

Історичні аспекти залучення і розвитку громад: від патронату до соціальних інвестицій. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням. Розвиток партнерств з місцевою владою та громадою. Участь компаній у життєдіяльності громад. Співпраця бізнес-структур з неурядовими організаціями.

Змістовий модуль 2

Тема 6. Екологічні аспекти корпоративної соціальної відповідальності.

Суть та значення відповідального ставлення організацій до довкілля. Превентивний підхід до вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища (Цілі розвитку тисячоліття, Декларація Ріо-де-Жанейро тощо) та стандарти екологічного менеджменту (серія ISO 14000). Законодавство України про охорону навколишнього середовища. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.

Тема 7. Інформаційна політика і соціальна звітність.

Принципи формування корпоративної інформаційної політики. Побудова системи комунікацій з КСВ. Консультації з зацікавленими сторонами на різних етапах розробки та впровадження стратегії з КСВ та механізм зворотного зв'язку з ними. Ресурси в сфері соціальної звітності. Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання і структура. Міжнародні стандарти звітності зі сталого розвитку (GRI — Global Reporting Initiative / Глобальна ініціатива зі звітності). Особливості соціальної звітності компаній в Україні.

Тема 8. Соціальна відповідальність різних суб'єктів суспільного розвитку.

Відповідальна держава і сталий розвиток. Міжнародний досвід державного регулювання КСВ. Відповідальне споживання. Культура споживання та його вплив на розвиток КСВ. Соціальна відповідальність ЗМІ: вплив на поведінкові моделі в суспільстві.

Соціальна відповідальність освіти та науки. Співпраця бізнесу і освіти. Проект міжнародного стандарту з соціальної відповідальності ISO 26000.

Тема 9. Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності.

Показники внутрішньої КСВ. Методи та процедури оцінювання ефективності програм КСВ. Модель „Лондонської групи порівняльного аналізу” і особливості її використання. Соціальний аудит. Збалансована система показників. Концепція потрійного результату. Методи оцінювання ділової репутації соціально відповідальної компанії. Моніторинг ефективності діяльності з організації КСВ. Рейтинги КСВ

Методи викладання, навчання:

Проблемні лекції.

Практичні заняття: публічне обговорення питань тем курсу, виконання практичних завдань, експрес-опитування.

Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ): практичні завдання, електронна презентація на обрану тему наукової доповіді.

Форми контролю успішності навчання:

Контрольні заходи з перевірки успішності засвоєння навчального матеріалу з дисципліни включають: поточний контроль, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ), підсумковий контроль.

Поточний контроль має на меті перевірку виконання завдань як аудиторної, так і самостійної роботи студентів та може проводитися в таких формах:

- перевірка підготовлених виступів, доповідей з тематики лекційних занять;
- усне опитування або письмовий експрес-контроль на аудиторних заняттях;
- перевірка виконання завдань СРС.

Контроль виконання *ІНДЗ* здійснюється у формі перевірки практичних завдань, наукової доповіді на обрану тему з електронною презентацією.

Формою *підсумкового контролю* з навчальної дисципліни є *залік*.

Семестровий залік – вид підсумкового контролю засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр, що проводиться в період екзаменаційної сесії.

Форма проведення семестрового заліку – електронне тестування. При проведенні *підсумкового контролю* у формі електронного тестування використовується набір тестових завдань, які містяться в бібліотеці електронних курсів системи дистанційного навчання СУРА для перевірки знань студентів.

Рекомендована література:

1. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності / Кол. автор.: О. Лазоренко, Р. Колишко та ін. К.: Видавництво „Енергія”, 2008. 96 с.
2. Гендерна рівність та гідна праця. Вибрані конвенції та рекомендації МОП з питань гендерної рівності. МОП. : 2009.
3. Грішнова О.А. Людський розвиток : навч. посіб. / О.А. Грішнова. : К.: КНЕУ, 2006.
4. Дотримання принципу рівного ставлення та недискримінації на робочому місці у державному та приватному секторах України : посібник для роботодавців. : Міжнародне бюро праці, 2010.
5. Екологічний менеджмент : навч. посібник / За ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. К.: Знання, 2006. 366 с.
6. Маслоуківська О., Сіваш І. Зелений офіс : з турботою про довкілля, з вигодою для бізнесу К.: ФОП Костюченко О.М., 2009.
7. Зінченко А.Г., Саприкіна М.А. Соціальна відповідальність в Україні : Погляди різних стейкхолдерів. Регіональний аспект. К. 2008. 60 с.
8. Комплексний гендерний підхід у колективних переговорах : посібник для тренерів. : Міжнародне бюро праці, 2010.

9. Коник Д.Л., Олійник М.В., Привалов Ю.О. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні : Матеріали експертного дослідження. К., 2002. 72 с.
  10. Корпоративна соціальна відповідальність : підручник / О. Гирик, О. Денис, О. Дубовик, І. Жеребило, А. Зінченко, Н. Реверчук, М. Саприкіна, Р. Семів, З. Скринник, К. Телюк; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смолженко, д-ра екон. наук, проф. А.Я. Кузнецової. К.: УБС НБУ, 2009. 258 с.
  11. Корпоративна благодійність в Україні : звіт про результати дослідження. К: Творчий центр Каунтерпарт, 2005. 40 с.
  12. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Ф. Котлер, Н. Лі. : [Пер. з англ. С. Яринич]. : К.: Стандарт, 2005. : 302 с.
  13. Куліш А. Соціальна відповідальність бізнесу в банківській сфері у запитаннях і відповідях / А. Куліш. К.: ТОВ „НВП Поліграфсервіс”, 2007. 80 с.
  14. Лазоренко О. Корпоративна соціальна відповідальність в Україні : експертна думка : зб. статей та рекомендацій. К.: Стилос, 2007.
  15. Посібник із КСВ. „Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності” / О. Лазоренко, Р. Колишко та ін. : К.: Видавництво „Енергія”, 2008.
  16. Воробей В., Журовська І. Нефінансова звітність: інструмент соціально відповідального бізнесу. К.: ФОП Костюченко О.М., 2010.
  17. Осецький В.Л., Марченко В.М. Соціальна відповідальність корпорацій України як фактор забезпечення їхньої конкурентоспроможності. Економіка та держава. 2007. № 1. С. 9–12.
  18. Петроє О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної соціальної політики: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2008. 152 с.
  19. Петроє О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної політики сучасних підприємств в Україні : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. : 60 с.
- Електронні ресурси:**
20. Григор'єва О.В. Корпоративна соціальна відповідальність: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці»галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво». Полтава: ПолтНТУ, 2017. 88 с. URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/2194/1/%D0%9D%D0%9C%D0%9F%20%D0%9A%D0%A1%D0%92%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D1%80%C2%A6%D0%B2%D0%B01.pdf>
  21. Олійник О.О. Соціальна відповідальність: навч.посіб. Рівне: НУВГП, 2017. 226 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/11226/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.%20%D0%9E%D0%BB%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E.%D0%9E..pdf>
  22. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – навч.посіб. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», 2015. 80 с. URL: <http://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/Socialna-vidpovidalnist.pdf>.

Система оцінювання результатів навчання:

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Підсумкова оцінка (залік) виставляється на підставі суми накопичених балів студентом, отриманих у ході поточного контролю, виконання індивідуального завдання.

Схема розподілу балів:

70 балів (поточний контроль)	30 балів (контроль виконання індивідуального завдання)
---------------------------------	---

Мінімальний пороговий рівень з кожного виду контролю:

45 балів (поточний контроль)	15 балів (контроль виконання індивідуального завдання)
---------------------------------	---

Накопичування балів з навчальної дисципліни під час *поточного* контролю відбувається під час оцінювання таких видів робіт:

- 1) участь у дискусіях, доповіді (презентації), виступи на практичних заняттях;
- 2) виконання практичних індивідуальних завдань;
- 3) усне опитування;
- 4) електронне тестування;
- 5) виконання завдань самостійної роботи.

Загальна семестрова оцінка за 100-бальною шкалою переводиться у національну шкалу відповідно до таблиці

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії і порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів під час усіх видів контролю здійснюється відповідно до затверджено в університеті «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень з навчальних дисциплін здобувачів вищої освіти» (URL : <https://www.suem.edu.ua/normatyvni-dokumeny>).

Політика курсу:

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування.

За порушення академічної доброчесності студенти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Комунікаційна політика

Студенти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком студента є перегляд новин на Телеграм-каналі.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком студента є робота з дистанційним курсом «Корпоративна соціальна відповідальність в бізнесі».

Політика щодо пропусків занять

Студенти мають відвідувати лекційні й практичні заняття. Відсутність студента на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, Всеукраїнському

конкурсі студентських наукових робіт чи будь-якому іншому заході, який можна віднести до заходів, що сприяють розвитку студентів і поліпшенню іміджу університету (факультету).

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Студенти мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Студент, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо студент не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Студенти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.